

HC 9, dinsdag 12 december 2017, Openbare Financiën

De collectie ontvangsten moeten de collectieve uitgaven dekken. Dus de collectieve uitgaven worden ongeveer voor 80% gefinancierd uit belastingopbrengsten en premies. Waar wordt die overige 20% dan door gefinancierd? We halen dit voornamelijk uit de gasbaten, door het interen op vermogen en het aangaan van schulden. We hebben iets meer tekort dan er binnenkomt, dus we hebben elk jaar een klein financieringstekort. De opbrengst van de loonbelasting en inkomstenbelasting is op jaarbasis ongeveer 52 miljard. Voor de omzetbelasting is dit 44 miljard en de vpb 14 miljard.

De collectieve uitgaven zijn alle betalingen aan de overheid waar géén individuele tegenprestaties tegenover staat. Ook de premies voor alle wettelijke sociale verzekeringen vallen hieronder. Dus de sociale premies in verband met de:

- Volksverzekeringen: ook als je ingezetene bent en je hebt nooit bijgedragen aan de volksverzekeringen, dan krijg je toch AOW.
- Sociale ziektekostenverzekeringen.
- Verplichte werknemersverzekeringen: heb je een arbeidscontract, dan ben je verplicht verzekerd.

Belasting in juridische zin

Juridisch is een belasting een belasting als er ...belasting op staat. Dus als de Tweede Kamer bepaalt dat parkeerboetes als belasting gezien moeten worden, dan is het een belasting. Dus met een stempel van de wetgever wordt het een belasting.

Belasting in economische zin

De belasting in economische zin is een gedwongen betaling aan de overheid, waar geen rechtstreekse individuele contraprestatie van de overheid tegenover staat, krachtens algemene regels geheven. (Hofstra)

De volksverzekeringen, de ziektekostenverzekeringen en de werknemersverzekeringen in een economisch opzicht; bij een volksverzekering ontbreekt de kans op schade. Iedere ingezetene heeft recht op een stuk basispensioen. Het solidariteitsbeginsel wordt veel meer toegepast. Bij de ziektekostenverzekeringen is ook het solidariteitsbeginsel van belang; iedereen die werkt moet verplicht betalen, of de werkgevers moeten betalen.

Waarop rust het recht van de overheid om belasting te heffen? We hebben met elkaar afspraken nodig, we hebben politie nodig, rechters enzovoort. Hier moet iedereen gewoon aan meebetalen met een gelijk bedrag. Dit was de visie van Adam Smith. Er moest wel een proportioneel tarief komen, dus een vast percentage van het inkomen. Als er een percentage van 10% belasting was vastgesteld, dan betaalde iedereen 10% belasting.

De Oostenrijkse Wagner kwam met de Offertheorie. De overheid heeft het absolute recht om belasting te heffen, omdat zij ook moeten zorgen voor welzijn en herverdelen van welvaart. Hij sprak van een heffing naar draagkracht. Hiermee bedoelde hij een progressieve belastingheffing.

NB: heffing naar draagkracht is geen progressieve belastingheffing. Zie hierna.

Draagkrachttheorie

De zuivere draagkrachttheorie = dit houdt in dat ieder een gelijk percentage van koopkracht na belasting dient over te houden. Dit is welvaartsneutraal: er is geen theoretische rechtvaardiging voor de herverdeling van inkomens. Je betaalt in absolute zin wel meer belasting als je een hoger inkomen hebt, maar je houdt wel hetzelfde percentage aan koopkracht.

Pas de moderne belangentheorie wil ook echt een herverdeling van inkomen, en dat bereik je door het progressieve belastingstelsel.

Moderne belangentheorie = iedere belastingbetaler dient een gelijk offer te brengen. Dit sluit aan bij de subjectieve genotmogelijkheden. Het subjectieve offer moet evenredig zijn aan de totale genotmogelijkheden van de belastingplichtige. Dit is een theoretisch onderbouwing voor progressieve belastingheffing.

Proportioneel tarief

Een vast tarief. Bijvoorbeeld iedere euro die je verdiend wordt voor 10% belast.

Progressief tarief

De gemiddelde belastingdruk stijgt naarmate het inkomen hoger is. Dit bereik je alleen maar door met een hoger tarief te gaan heffen vanaf een bepaald punt. Je probeert het subjectieve genot van iemand met een hoger inkomen gelijk te houden aan die van iemand met een lager inkomen.

Belastingen

Belasting op inkomen, winst en vermogen (Directe belastingen)

- Loon en inkomstenbelastingen
- Vennootschapsbelasting
- Successiebelasting – erf- en schenkbelasting

Kostprijsverhogende belastingen (indirecte belastingen)

- Omzetbelasting
- Overdrachtsbelasting
- Accijnzen

Boxensysteem

In Nederland kennen we het boxensysteem. We kennen drie boxen die per stuk belast worden met een ander tarief. Er komt dan een totale inkomensheffing uit. Die inkomens van de drie boxen gezamenlijk noemen we het verzamelinkomen. We hebben een heffingskorting, dit is een bepaald bedrag dat belastingvrij is. De aanslag die je krijgt, wordt verrekend met wat al aan inkomstenbelasting is afgetrokken, namelijk de reeds ingehouden loonheffing.

Bij eventuele dividenduitkeringen wordt dividendbelasting ingehouden en ook die wordt verrekend met de totaal verschuldigde IB en premieheffing volksverzekeringen.

Op het moment dat je in schijf 3 belandt, ga je ook als AOW'er 42% betalen. Maar we zijn nu niet in staat ons basispensioen volledig te verzekeren met de AOW-premies. De generatie die nu werkt betaalt premies, maar de pot is ontoereikend om alles te betalen. We moeten dus een stuk uit de algemene pot halen om alles te kunnen betalen. Hierdoor draagt een AOW'er dus ook een beetje bij aan zijn eigen pensioen.

Box 1 = inkomen uit werk en woning.

Box 2 = inkomen uit aanmerkelijk belang. Iemand met een belang van 5% of meer heeft te maken met dividendbelasting en eventuele koerswinsten. (25%)

Box 3 = vermogen.

Voorbeeld: je bent in loondienst en verdient € 100.000 per jaar. Je krijgt wel een beetje heffingskorting, maar je vervolgens worden de schijven toegepast. Cijfers van 2015:

1° schijf = 0 - € 19.823 hierover betaal je 36,5%

2° schijf = € 19.823 - € 33.590 hierover betaal je 42%

3° schijf = € 33.590 - € 57.586 hierover betaal je 42%

4° schijf = > € 57.586 hierover betaal je 52%

Je werkt als ondernemer en je hebt een omzet van € 100.000. Je mag de kosten die je gemaakt hebt aftrekken. Dit is al een verschil met een natuurlijk persoon in loondienst, die mag de kosten niet aftrekken. Stel je hebt toch € 100.000 winst gehad na aftrek van alle kosten. Je hebt dan wellicht recht

op de zelfstandigenaftrek. Je mag dan ongeveer € 8.000 onbelast houden. Je hoeft dan dus over € 92.000 belasting te betalen. Hierna mag je de MKB-vrijstelling toepassen, dit is 14% van de € 92.000 die ook nog onbelast blijft. Dus je houdt ongeveer € 80.000 van de winst die belast zal worden. Het bespaart dus 52% heffing over die € 20.000 in vergelijking tot een natuurlijk persoon die € 100.000 uit loondienst zou ontvangen.

Door die MKB-vrijstelling is het hoogste tarief voor ondernemers dus feitelijk $52\% \times 86\% = 44,72\%$. Dit tarief staat nergens in de wet! We hebben dus een gat in het progressieve systeem.

Als je aandeelhouder bent in een BV, dan betaalt de BV winstbelasting, namelijk de vennootschapsbelasting. Dit tarief is tussen de 20% en 25%. Ieder salaris is voor de BV een kostenpost en betekent dus minder winst. Dit is een verschil met een eenmanszaak. Het salaris van de aandeelhouder wordt in box 1 belast en de BV betaalt minder VPB. Als je toch nog meer geld naar de aandeelhouder wilt brengen, kun je dit doen door middel van dividend. Maar hier zal je ook weer 25% over moeten gaan betalen.

Een andere oplossing is een rekening-courant voor de aandeelhouder. Er wordt geld geleend aan de aandeelhouder, maar hier wordt nog geen belasting over geheven. Op lange termijn zal je wel meer gaan betalen, omdat je wel verplicht bent rente te betalen. Deze rente is niet aftrekbaar. Daarnaast wordt je uiteindelijk belast als je aandelen gaat verkopen.

De wet kent wel een ooplopend tarief, maar is er wel echt sprake van heffing naar draagkracht? Je moet dan kijken naar de gemiddelde belastingdruk. De ondernemer die € 100.000 winst gemaakt had, betaalt slechts over die € 80.000 winst. Hij betaalt geen 52%.

Gemiddelde belastingdruk = betaalde belasting / inkomen x 100%

HC 10, woensdag 13 december 2017, Openbare Financiën.

Belastingprogressie betekent dat je een hoger belastingpercentage hebt naarmate je een hoger inkomen hebt. Je ziet een stijgende gemiddelde belastingopbrengst, dit is een kenmerk van progressie. De progressie die we denken te hebben in Nederland, kent echter wel gaten in het systeem. Als de regering besluit dat iedereen te voet moet in het kader van het milieu, dan moet er zo veel inkomen worden afgenomen, zodat je geen auto meer kunt kopen. Dan spreken we echt van progressietarieven.

Discussie Hypotheekrenteaf trek

Een heel belangrijk gat in het systeem is de inkomsten uit eigen woning. We hebben persoon A die een belastbaar inkomen heeft van € 30.631 en persoon B met een belastbaar inkomen van € 61.262 (Eigen woning € 20.000).

- > A betaalt € 11.459 aan belasting. Dus hij betaalt effectief $\frac{€ 11.459}{€ 30.631} \times 100\% = 37,38\%$.
- > B betaalt € 15.917. Dus effectief $\frac{€ 15.917}{€ 61.262} \times 100\% = 25,98\%$. Dit komt door die € 20.000 hypotheekrenteaf trek die hij heeft. Dus eigenlijk betaalt de overheid mee in de top van zijn belastingheffing.

We hebben ook nog het systeem dat je kunt sparen voor de aflossing van je eigen woning. Die kapitaalverzekering is ook nog eens vrijgesteld van vermogensrendementheffing in box 3. Dus ook nog een stuk van de schuld kun je onbelast opbouwen. Je hebt dan ook nog de hypotheekrenteaf trek. A komt hier niet voor in aanmerking, toch betaalt hij veel meer belasting dan B terwijl hij een lager inkomen heeft.

Als je 4% rente moet betalen, dan voel je eigenlijk maar 2%, omdat de overheid de helft meebetaalt. Dan ga je kijken hoeveel je voor die 2% nog kunt gaan lenen bij banken. Een van de gevolgen van hypotheekrenteaf trek is dus eigenlijk dat er een soort huizenprijs-bubbel is ontstaan. Mensen gingen meer lenen, omdat zij maar 2% in plaats van 4% daadwerkelijk in hun portemonnee voelden. Het nieuwe kabinet probeert hier wel iets aan te doen, maar dit gaat allemaal heel voorzichtig.

De Minister van Financiën heeft uitgezocht dat het zo'n 14,8 miljard euro per jaar mislopen door de eigen woning regeling. Afhankelijk van je verzamelinkomen heb je een hoger netto voordeel per huishouden. De hogere inkomens profiteren meer dan de lagere inkomens. De progressieve belastingheffing kent hier dus een fout. Deze 14,8 miljard telt niet mee als belastinglasten die we moeten aangeven aan de Europese Unie. De eigen woning regeling valt alleen maar onder belastingen als het in strijd is met het systeem van belastingheffing.

Wat is er in gang gezet?

- Vanaf 2001 heb je maximaal 30 jaar renteaf trek;
- Vanaf 2013 moet je voor nieuwe leningen annuïtair aflossen;
- Aftrek tegen het toptarief wordt ieder jaar 0,5% minder.

Zelfstandige ondernemer

De zelfstandige ondernemer had zoals in het eerdergenoemde voorbeeld een topinkomen van € 100.000. Hij kon ongeveer € 20.000 onbelast incasseren vanwege de MKB-vrijstelling. Dit noemen we een belastinguitgave. We willen de ondernemer(-natuurlijk persoon) net zo hard belasten als de ondernemer in een BV-structuur. Daarom geven we ondernemers leuke belastingfaciliteiten. De effectieve belastingdruk voor deze ondernemer is $\frac{€ 34.751}{€ 100.000} \times 100\% = 34,75\%$.

Ook voor ondernemers geldt dus dat je een lagere belastingdruk hebt, dan iemand die in loondienst ook € 100.000 zal verdienen.

De effectieve druk houdt in dat je bij de gevoelde inkomstenbelastingdruk de vrijstelling en onbelaste vermogensmutaties moet meenemen. Progressie wordt door de hogere inkomens minder gevoeld dan op papier lijkt. Dit komt doordat de hogere inkomens relatief meer profiteren van de faciliteiten.

Vlaktax?

Is het dan niet makkelijker om met één tarief te gaan werken in plaats van het progressieve systeem? Als iedereen één tarief heeft, dan kun je nog wel progressief tarief hebben. Je kunt dit doen door een stukje belastingvrije som. Bijvoorbeeld € 10.000 wordt belastingvrij gelaten en het tarief is 30%.

- Bij € 30.000 → dan is je belastingheffing € 20.000 x 30% = € 6.000. De effectieve belastingdruk is dan € 6.000 / € 30.000 x 100% = 20%.
- Bij € 100.000 → dan is je belastingheffing € 90.000 x 30% = € 27.000. De effectieve belastingdruk is dus € 27.000 / € 100.000 = 27%.

Je ziet dus wel dat er een progressieve heffing is naarmate het inkomen hoger wordt. Ondanks dat iedereen 30% belasting betaalt, betaalt iemand met een hoger inkomen toch iets meer belasting vanwege die belastingvrije som. Wat wel belangrijk is, is dat je bij een inkomen tot € 10.000 dus geen belastingheffing zal hebben. Dit kan misschien opgelost worden door een bijdrage aan solidariteit.

Belastingheffing als beleidsinstrument

Je kunt belasting gebruiken om bepaalde dingen voor elkaar te krijgen, zoals welvaartsverschillen te verkleinen. Dus je gebruikt de belastingen om doelen te bereiken. Het instrumentalisme is dus de fiscale sturing om maatschappelijke kosten en baten zichtbaar te maken.

Als je subsidies geeft, dan moet je dit in de begroting opnemen. Als je wilt dat bepaald gedrag een fiscale subsidie krijgt, dan moet je de WIR (Wet Investeringsregelingen) toepassen en zal de subsidie begroot moeten worden. Fiscaal staan we wel eens toe om machines die milieuvriendelijk te zijn, sneller af te mogen schrijven. Je behaalt dus minder winst en dus betaal je ook minder belasting. Dit stimuleert mensen om die machines te kopen. Dit hoef je niet te begroten, maar je krijgt gewoon minder belastinggeld binnen.

Progressie in praktijk

Als je kijkt naar de gemiddelde belastingdruk, dan is er bij alle belastingen die worden geheven in Nederland niet erg veel progressie. Dus echt progressie kennen we niet, zoals eerder ook al verklaard is. Als je alles op een hoop gooit en bepaalt wat iedereen aan belasting betaald, dan blijken juist de lage inkomenscategorieën een hoge belastingdruk te hebben. Maar ook niet alle belastingen hebben de bedoeling om progressief te zijn.

Belastinguitgaven

Voorbeelden zijn de systeemfoutjes: je had het kunnen belasten, maar dat heb je niet gedaan. Dit zijn een aantal voorbeelden met de bedragen die er per jaar misgelopen worden door de overheid.

- > Ondernemersaftrek / zelfstandigenaftrek – ongeveer € 1.1 miljard
- > Oudedagsreserve – € 215 miljoen
- > Investeringsaftrek - € 337 miljoen
- > Doorschuiven van stakingswinst - € 151 miljoen
- > Bedrijfsopvolgingsfaciliteiten successiewet - € 185 miljoen
- > Afdraachtsverminderingen (Scholing etc.) - € 1 miljard
- > Vrijstelling kapitaalsuitkeringen box 3 - € 744 miljoen
- > Aftrek geringe eigen woningschuld (Wet Hille) - € 310 miljoen
- > Eigen woningregeling per saldo - € 9.3 miljard
- > Omkeerregeling pensioenen - € 16.9 miljard

Vennootschapsbelasting

Als je te maken hebt met een moederverenootschap die alle aandelen heeft in een dochterverenootschap. De moeder valt onder de vennootschapsbelasting. Uiteindelijk is er ergens een aandeelhouder, meneer X, die aanmerkelijkbelanghouder is. Hij betaalt dus inkomstenbelasting in box 2. Stel dat de dochterverenootschap € 100 winst maakt, die met 25% wordt belast. Na belasting blijft er dus € 75 over. Wie krijgt dit bedrag? De moederverenootschap. Je zou de moeder eigenlijk weer moeten belasten voor € 75, want het is gewoon weer winst. Hiervoor hebben we de deelnemingsvrijstelling: we belasten de €

75 winst niet nog een keer bij de moedervereniging. Als je de dochter ergens in het buitenland vestigt, waar je bijvoorbeeld maar 10% belasting betaalt, dan is die deelnemingsvrijstelling heel erg leuk. Er zou dan € 90 winst overblijven en onbelast naar de moedervereniging gaat.

Nederland heeft een uitgebreid verdragen-netwerk met het buitenland. Er worden afspraken met bedrijven gemaakt over hoe ze met bepaalde kosten omgaan. Bedrijven willen graag zekerheid over hoeveel belasting ze moeten gaan betalen. Daar maakt Nederland profijt van met onder anderen die deelnemingsvrijstelling.

Effectieve druk VPB

De gemiddelde belastingdruk van grote bedrijven in Nederland is 20,9%. De grote ondernemingen zitten vaak onder de 20%, omdat zij gebruikmaken van de deelnemingsvrijstelling. De kleinere bedrijven zitten juist vaak boven de 25%.

Omzetbelasting

We kennen drie verschillende tarieven: 21%, 6% en 0%. Het is een algemene verbruiksbelasting die gedragen wordt door consumenten. Ondernemers mogen de btw in aftrek brengen. Als je producten verkoopt aan het buitenland, dan moet het andere land gaan heffen, maar jij krijgt wel btw terug.

Werkgevers hebben heel veel lasten voor het uitvoeren van bijvoorbeeld de belasting. Ze mogen het wel terugvragen, maar ze moeten wel een enorme boekhouding bijhouden.

Er zijn mensen die zeggen dat we het lage tarief moeten gaan schrappen, zodat we harder kunnen gaan innen. De 6% wordt met ingang van volgend jaar verhoogd tot 9%. Als we alles op 18% stellen, dan zijn we af van het onderscheid tussen 6% en 21% en dat scheelt een heleboel rekenwerk.

Afwenteling van prijzen

Stel we willen bepaalde consumptiegoederen verbieden, maar dit kan eigenlijk niet. We kunnen het gebruik wel verminderen, door er extra externe kosten aan te verbinden. Zo zien we dat er accijnzen worden gelegd op alcohol, benzine en tabak. Wie voelt die accijnzen? Het is ingewikkeld.

Als mensen heel erg veel behoefte hebben aan die producten, ook al wordt de accijns torenhoog. Dan spreken we van een inelastische vraag. De consumenten reageren niet op de prijsstijging. Dit is voor een ondernemer iets minder aantrekkelijk, dus hij gaat iets minder produceren. De consument gaat uiteindelijk iets meer betalen.

Bij elastische goederen reageren mensen heel erg snel. Zij gaan substantieel minder kopen. De ondernemer heeft opeens te maken met de helft van de omzet en de prijzen kan hij niet nog meer verhogen. Dus uiteindelijk betaalt de ondernemer hier een deel van de accijnzen.